

ROSA

ÅRSRAPPORT 2009

(Reetablering, Oppholdssteder, Sikkerhet, Assistanse)

**Bistand og trygge
oppholdssteder til kvinner
utsatt for menneskehandel**

www.rosa-help.no

INNLEDNING	4
SAMMENDRAG AV ÅRSRAPPORTEN FOR 2009	6
INFORMASJON OG NETTVERKSARBEID	7
ROSA SEMINARER	7
FOREDRAG	7
<i>Nasjonalt</i>	7
<i>Internasjonalt</i>	8
MØTEVIRKSOMHET	9
<i>Referansegrupper</i>	10
<i>Internasjonale kontakter</i>	10
BESØK PÅ PROSJEKTET	11
<i>Internasjonalt besøk:</i>	11
MEDIEHENVENDELSER	12
<i>ROSA i media</i>	12
SAMARBEID MED ANDRE INSTANSER	13
ROSA OG POLITIET	13
ROSA OG KOM PROSJEKTET	13
ROSA OG UTLENDINGSDirektoratET (UDI).....	14
ROSA OG ADORA.....	15
ROSA OG SOROPTIMISTENE	15
ROSA OG PROSTITUSJONSGRUPPENE.....	16
ROSA OG GAVER	17
KOMMENTERT STATISTIKK FOR 2009	18
TELEFONHENVENDELSER	18
ÅRSÅK TIL TELEFONHENVENDELSEN.....	20
REGISTRERT NASJONALITET PÅ PERSONER VED TELEFONHENVENDELSER.....	22
INNDDELING ETTER KONTINENT	24
ANTALL KVINNER HENVIST TIL TRYGT BOSTED.....	24
FORHOLDET MELLOM ANTALL HENVENDELSER OG ANTALLET SOM MOTTOK TILBUD OM TRYGT BOSTED.....	25
<i>Årsakene til at kvinner ikke tar i mot hjelp</i>	26
ALDER PÅ KVINNENE SOM TOK I MOT BISTAND	27
NASJONALITET PÅ KVINNER SOM HAR TATT I MOT BISTAND.....	28
ANTALL KVINNER SOM ER GRAVIDE OG/ELLER HAR MED SEG BARN.....	29
HVEM HENVISTE KVINNENE	30
OPPHOLDSSTATUS VED INNTAK	31
OPPHOLDSSTATUS ETTER INNTAK	33
KVINNER SOM FLYTTET INN OG UT AV ROSA I 2009	34
ANTALL ANMELDELSER TIL POLITIET	35
SAMTALER PÅ KONTORET	36
RETUR	37
DUBLIN-SAKER	37
IOM RETURPROGRAM	38
ROSA OG RETUR.....	38
HELSE	39
HELSEUTGIFTER DEKKET AV ROSA.....	40
SOSIALE TILTAK	41

INNLEDNING

FN-konvensjonen mot grenseoverskridende organisert kriminalitet og tilleggsprotokollen om menneskehandel, Palermoprotokollen, ble vedtatt i desember 2000. Konvensjonen trådte i kraft i 2003 og ble samme år ratifisert av Norge. Formålet med Palermoprotokollen er å forebygge og bekjempe menneskehandel, spesielt handel med kvinner og barn, samt beskytte ofrene med full respekt for deres menneskelige rettigheter. Protokollen etablerer et juridisk samarbeid over landegrensener og møter den globale menneskehandelen med en global reaksjon.

I tråd med Palermoprotokollen som Norge har ratifisert, lanserte regjeringen den første handlingsplanen mot handel med kvinner og barn i 2003. Gjennom protokollen har Norge forpliktet seg til å gi ofre for menneskehandel bistand og beskyttelse. Norge forpliktet seg ytterligere ved at Norge 2. november 2007 signerte Europarådskonvensjonen mot menneskehandel av 3.mai 2005, om konkrete tiltak mot menneskehandel. Konvensjonen trådte i kraft 1.februar 2008, og 1.mai 2008 ratifiserte Norge konvensjonen og ble statspart.

Høsten 2005 la regjeringen fram handlingsplan nr. 2, ”Handlingsplan mot menneskehandel (2005-2008)”. I denne handlingsplanen ble det lagt opp til en forlengelse av ROSA-prosjektet ut 2007, ev. 2008. Desember 2006 la ny regjering fram handlingsplan nr. 3, ”Stopp menneskehandelen” (2006-2009), med nye tiltak mot menneskehandel. Det var økt fokus på å koordinere og samordne innsatsen, for å kunne stoppe handelen med mennesker og å sikre ofrene bistand og beskyttelse. Ved utgangen av 2009 ble avklart at arbeidet med en ny handlingsplan mot menneskehandel skulle igangsettes, og forventet klar i første halvdel av 2010.

ROSA-prosjektet (reetablering, oppholdssteder, sikkerhet og assistanse) er et døgnåpent tilbud til kvinner utsatt for menneskehandel. Det ble opprettet 1. januar 2005.

Krisesentersekretariatet, som er en paraplyorganisasjon for 35 av landets krisesentre, administrerer ROSA prosjektet på oppdrag av Justis- og politidepartementet. Mandatet innebærer å koordinere trygge oppholdssteder med tilgang til nødvendig bistand, og gi informasjon til kvinner utsatt for menneskehandel i henhold til Europarådskonvensjonens artikkel 4.

ROSA består i 2009 av to 100 % stillinger, som betjener den døgnåpne telefonen på dagtid i tillegg til møtevirksomhet, informasjonsarbeid, oppfølging av enkeltsaker, veilede ansatte på krisesentrene, samarbeide med andre relevante instanser, holde foredrag, ansvaret for økonomirapportering til UDI, samt ta i mot nye henvendelser fra kvinner som ønsker informasjon og bistand. På kveldstid, i helger og alle helligdager er det Oslo krisesenter som har ansvaret for å betjene ROSA sitt døgnåpne telefonnummer og bistå de som henvender seg.

Ved utgangen av 2009 fikk Krisesentersekretariatet klarsignal fra Justisdepartementet om at ROSA skulle videreføres som prosjekt i ytterligere 3 år. Dette samsvarer med anbefalingene om videreføring av ROSA prosjektet, som ble presentert i evalueringsrapporten av ROSA. Denne rapporten ble utført av NTNU i Trondheim, og ble fremlagt for Justis- og politidepartementet i august 2008.

Sammendrag av årsrapporten for 2009

- 51 kvinner tok i mot bistand fra ROSA i løpet av 2009
- ROSA mottok 124 henvendelser om og av personer som er mulige ofre for menneskehandel. 5 av disse var menn.
- Det er fortsatt er en stor interesse nasjonalt og internasjonalt for arbeidet ROSA gjør for kvinner utsatt for menneskehandel og de erfaringene vi høster
- Samarbeidsrutinene mellom ROSA og etater, som politi, utlendingsmyndigheter og prostitusjonsenhetene er gode og vi finner stadig bedre praktiske løsninger
- Vi opplever at det er en økning i henvendelser over kvinner som ønsker hjelp i 2009. Allikevel viser tallene at det fortsatt kun en tredel av kvinnene vi er i kontakt med som tar i mot tilbud om bistand
- I 2009 var 12 kvinner som tok i mot hjelp gravide ved henvendelsen
- 8 kvinner hadde med seg totalt 12 barn.
- Lang botid på krisesenter for kvinner i ROSA som er asylsøkere er fortsatt et problem.
- Kvinner som vitner i straffesaker bor også lenge på krisesentrene.
- Økonomi- og helserettigheter for kvinner utsatt for menneskehandel er fortsatt i for stor grad avhengig av kvinnenes oppholdsstatus, noe som gir urimelige store variasjoner i hjelpen de mottar
- Utgifter til kvinner med stort behov for spesialisthelsetjenester, som abort, psykolog og tannlege, dekkes fortsatt av prosjektets midler
- Vi har økt behov for bruk av tolk, på grunn av en økning av kvinner fra øst i Europa.
- Lang botid og få rettigheter til sosiale aktiviteter kan skape en passiv tilværelse på krisesenteret. ROSA dekker kostnader for at kvinnene kan delta i ulike sosiale tiltak, slik som trening og norskundervisning
- Tall for 2009 viser at av de 51 kvinnene som tok i mot hjelp, var det pr.31.12.2009, 14 kvinner som valgte å anmelde forholdet.
- 4 kvinner valgte i 2009 å returnere til hjemlandet med IOM sitt returprogram
- Nye regler i utlendingsloven åpner for at personer som anmelder og vitner i en straffesak om menneskehandel skal vurderes opphold i Norge. Dette har fått betydning for to kvinner i ROSA i 2009.

INFORMASJON OG NETTVERKSARBEID

ROSA seminarer

Det ble i 2009 avholdt to skoleringsseminarer for krisesentrene som bistår kvinner fra ROSA prosjektet. Foruten innledninger fra ROSA prosjektet, har Koordineringsenheten for menneskehandel (KOM prosjektet), politiet ved enheten organisert kriminalitet i Oslo (STOP-prosjektet), Utlendingsdirektoratet (UDI), International Organisation for Migration (IOM), Integrering- og mangfoldsdirektoratet (MDI) og Barn-, ungdom- og familiedirektoratet (BUFDIR) bidratt med innlegg på seminarene. Norges representant i FNs torturkomité, Nora Sveaas, innledet om psykologiske reaksjoner på menneskehandel og om hvordan man møter kvinner som har traumer som følge av menneskehandel.

Seminarene har gitt rom for erfaringsutveksling sentrene imellom, så vel som kompetanseheving innen tematikken menneskehandel. Innlegg fra sentrale samarbeidspartnere har bidratt til økt forståelse for de ulike instansene sitt arbeid innen feltet og lagt grunnlaget for økt dialog og samarbeid.

Foredrag

Vi får stadig henvendelser fra ulike organisasjoner og etater fra både inn- og utland med forespørsel om å fortelle om ROSA sitt arbeid. I 2009 har ROSA gjennomført i overkant av 30 foredrag både for offentlige myndigheter og frivillige organisasjoner/foreninger nasjonalt og internasjonalt. I tillegg har vi i 2009 også forelest for studenter både på videregående skole og høyskole nivå.

Nasjonalt

Nasjonalt har ROSA blitt invitert til å holde en rekke foredrag, bl.a. for Utlendingsdirektoratet (UDI), både i Oslo og Trondheim. I tillegg har ROSA holdt innlegg for mottaksledere i flere regioner og for ulike etater som arbeider med flyktningtjenester samt ansatte på mottak for enslige mindreårige asylsøkere. Vi har også holdt foredrag om ROSA i flere kommunale samarbeidsforum, hvor ulike etater, også lokalt politi har deltatt.

ROSA har også besøkt, Oslobenken til Arbeiderpartiets Stortingsgruppe, og blitt bedt om å informere hvordan vi bistår kvinner og hvilke erfaringer vi har fått og møter på.

I september 2009 arrangerte Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (KOM) et seminar om identifisering av mulige ofre for menneskehandel. ROSA holdt et innlegg på dette seminaret hvor 200 personer deltok, hvor særlig politi og utlendingsmyndigheter var representert fra Norge. De internasjonale deltagerne var fra 6 ulike land og representerte hjelpeorganisasjoner og politi.

Søndag 8.mars 2009, på kvinnedagen, ble ROSA invitert til å delta på 8. mars arrangement i Drammen. Det var Buskerud Innvandrerråd og Likestillingsutvalget i Buskerud fylkeskommune som var ansvarlig for arrangementet. ROSA holdt en appell og deltok i bekransningen av Betzy Kjelsbergs relieff og deltok deretter i toget gjennom Drammen sentrum.

ROSA har reist mye i Norge og holdt foredrag ved ulike arrangementer. Soroptimistene i Harstad, krisesentrenes regionskonferanse i Haugesund og på Gjøvik, krisesenterarrangement i Arendal og årsmøtet til Krisesentersekretariatet.

ROSA har også holdt innlegg ved flere lokale politiseminarer, og kommunale samhandlingsmøter.

Internasjonalt

ROSA ble invitert av Brottsmyndighetene i Sverige til å komme og holde foredrag i Stockholm, til sammen seks forelesningsmoduler. Anledningen er Sveriges arbeid med den svenske handlingsplanen mot menneskehandel og prostitusjon, hvor Brottsmyndighetene har fått i oppdrag å lære opp politi, migrasjonsmyndighetene, åtklager kammaren og dommere fra hele Sverige. ROSA holdt tre foredrag i 2009 og skal holde tre til i opplæringsmodulene som går våren 2010.

Andre internasjonale arenaer ROSA har holdt foredrag er hos våre samarbeidsorganisasjoner krisesentrene i Sverige, som Alla Kvinnors Hus. ROSA har også holdt foredrag for Socialstyrelsen i Sverige, som tilsvarer det norske Helsedirektoratet. På en konferanse i

Skopje i regi av Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid (OSCE) om menneskehandel, ble ROSA invitert til å holde et innlegg om arbeidet i Norge.

Forum for kvinner og utvikling (FOKUS kvinner) og Coalition Against Trafficking in Women (CATW) arrangerte et stort seminar i Oslo hvor ROSA holdt et innlegg sammen med representanter for CATW fra USA, Filippinene, Italia og sekretariatet i Brussel. CATW besøkte i forbindelse med seminaret ROSA-prosjektet og det ble holdt et foredrag for organisasjonen.

Møtevirksomhet

I 2009 var det noe mindre møtevirksomhet enn tidligere år. Selv om møtevirksomhet, deltakelse i referanse- og ressursgrupper og foredragsvirksomhet tar mye av tiden, anser vi utadrettet virksomhet som en viktig del av jobben med tanke på å gi og få informasjon.

Møtevirksomheten til ROSA omhandler også enkeltmøter med kvinner i prosjektet, Når det gjelder møter med kvinner som henvender seg til oss direkte, har vi erfart at våre små blå visittkort med teksten "Do you need help? Call 22 33 11 60" og vår veileder "Veiviser til assistanse" blir ofte benyttet. Vi har delt de ut til prostitusjonsenhetene, politienheter, sykehus og asylmottak. Vår erfaring er allikevel, at den mest effektive informasjonskanalen for spredning av informasjon til de som har behov for et tilbud, er når en kvinne som tar i mot hjelp anbefaler andre å stole på oss og ta imot hjelp.

Besøk og møter på krisesentrene som tar i mot kvinner gjennom ROSA er også en del av arbeidet. Ofte bistår ROSA også kvinner på møter med politi og advokat i forbindelse med etterforskning. ROSA har også bistått kvinner i møter på sosialkontor, hos prostitusjonsgruppene, utlendingsmyndigheter, bosettingsmyndigheter og andre offentlige kontorer og private organisasjoner.

Referansegrupper

ROSA deltar i referansegruppen i Koordineringsenheten for menneskehandel i Politidirektoratet, KOM-prosjektet. KOM er representert med flere organisasjoner som arbeider mot menneskehandel. Formålet med referansegruppen er å gi rask og direkte tilbakemelding til de ansvarlige myndigheter i departementet på utfordringer og problemstillinger knyttet til tematikken. Referater fra referansegruppen er unntatt offentlighet og sendes fortløpende direkte til en interdepartemental gruppe.

ROSA sitter i inntaksgruppen til prosjektet Lauras Hus. Denne inntaksgruppen består foruten ROSA av leder av Lauras Hus og to representanter fra Grünerløkka sosialsenter i Oslo. Gruppen møtes en gang hver måned. Lauras Hus er et bokollektiv i regi av Kirkens Bymisjon, hvor formålet er å gi botrening til kvinner utsatt for menneskehandel med et lavere trusselbilde.

ROSA deltar også i en referansegruppe for prosjektet www.sexhandel.no som drives av Reform – ressurscenter for menn, et tiltak i Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel. Nettstedet, som betjenes av Reform's rådgivere, er finansiert av Barne- og likestillingsdepartementet (BLD). Dette er et diskusjonsforum for de som kjøper sex, potensielle sexkjøpere og allmennheten generelt. Nettstedet tilbyr også en nettbasert rådgivningstjeneste for de som ønsker samtale. I 2009 har det vært lite møtevirksomhet.

Internasjonale kontakter

ROSA ser at kontakt med hjelpeorganisasjoner i andre land er viktig for å utveksle kunnskap, informasjon, erfaringer og å bistå hverandre på tvers av grensene om nødvendig. Det globale aspektet ved denne formen for kriminalitet nødvendiggjør at man kjenner til hverandre og vet hvem man skal kontakte ved behov. Dette kan være aktuelt i saker hvor kvinner returneres til hjemlandet eller første asylland. For å kunne gi god nok informasjon til kvinnene, er det viktig at vi har relevant kunnskap om hvilke tiltak som finnes i de respektive land. Det er også viktig å delta i internasjonalt samarbeid som forsøker å bygge strukturer, rutiner og fremme rettigheter for ofre for menneskehandel uavhengig av deres nasjonalitet.

Besøk på prosjektet

I 2009 har ROSA formelt hatt flere prosjektbesøk, fra inn- og utland, både fra statsinstitusjoner og frivillige organisasjoner som jobber på feltet. Dette tar forholdsvis mye tid, spesielt hvor vi blir bedt om å tilrettelegge et program for gjestene. Vi synes allikevel at denne delen av jobben er viktig, bl.a. i forhold til gjensidigheten i å knytte nettverk og utveksle informasjon med hverandre.

Internasjonalt besøk:

Barbara Sidoti, på oppdrag for Østersjøsamarbeidet, besøkte ROSA for å få innspill i forbindelse med rapporten hun skulle utarbeide til Østensjørådet. Rapporten het: "Human Trafficking: Assessing Cooperation between State Actors and Civil Society in the Council of the Baltic Sea States Region with respect to Victims' Assistance and Protection Measures". Prosjektleder i ROSA deltok senere på et møte i Østensjørådet hvor utkast til rapport ble framlagt og diskutert.

ROSA fikk besøk av Brit Tamiste ved analyseavdelingen i Justisdepartementet i Estland.

I september 2009 fikk ROSA besøk i forbindelse med KOM-prosjektets arrangement "Du ser det ikke før du tror det", et seminar om identifisering av mulige ofre for menneskehandel. Det var invitert innledere fra ulike land, med det felles at de alle arbeider med menneskehandel i sine hjemland. Dette var representanter fra både myndigheter og frivillige organisasjoner i Peru, Filippinene, Tsjekkia og Finland.

ROSA hadde også besøk av det som kalles Malmøprosjektet, et prostitusjonsprosjekt som bistår kvinner og menn i prostitusjonen, samt samarbeider med et prosjekt som hjelper menn som kjøper sex og deres pårørende.

ROSA har også hatt besøk fra Alla Kvinnors Hus i Sverige, noe som er tilsvarende vår egen krisesenterorganisasjon Krisesentersekretariatet.

Coalition Against Trafficking in Women (CATW) besøkte ROSA i forbindelse med et seminar hos organisasjonen FOKUS-kvinner i Oslo. Her var det representanter fra USA, Filippinene, Italia og CATW-sekretariatet i Brussel.

ROSA mottok også et besøk fra en liten gruppe fra Socialstyrelsen i Sverige, noe som tilsvarer Helsedirektoratet i Norge.

Mediehenvelser

Mange journalister henvender seg og ønsker å snakke med et "ekte offer" og dette medfører noen etiske problemstillinger. Vi ser på den ene siden informasjonsverdien i at flere kjenner til prosjektet og kan henvende seg som følge av kunnskap om ROSA. Samtidig vet vi at, av de kvinnene som har stilt opp til intervju er det varierende reaksjoner på dette. Noen er helt klare på at de ikke ønsker å stille opp, mens andre kan føle seg smigret over henvendelsen og er positive til å bli intervjuet. Andre igjen føler takknemlighet og tror at de må stille til intervju fordi de mottar hjelp. Det er ROSA sin oppgave å beskytte kvinnene, og vi velger derfor å begrense henvendelsene til kvinner om intervju. ROSA er derfor godt fornøyd med prosjektet, som ble gjennomført av KILDEN. Nettutstillingen på www.portretter.no gjør det mulig for studenter og journalister å bruke kvinnenens historier uten å belaste kvinnene.

ROSA i media

Retriever Analyse er et medieovervåkingsprogram som Krisesentersekretariatet abonnerer på. Retriever Analyse rapporterer blant annet på hvor ofte ROSA prosjektet er omtalt i papiraviser og i web-aviser. Tallene for 2009 viser at på søkeordene "**ROSA prosjektet og menneskehandel**" gav 8 treff på papir- og 12 treff i web-aviser. "**ROSA prosjektet**" alene gav 13 treff på papir- og 89 treff i web-aviser, totalt 102 treff. På prosjektleders navn, "**Mildrid Mikkelsen**", får ROSA 6 treff i web-aviser og 15 treff på papiraviser. I sum har ROSA prosjektet i 2009 143 treff.

Statistikk over besøk på hjemmesiden til ROSA: www.rosa-help.no er i 2009 oppdatert med informasjon om bistand, rettigheter, interne og eksterne rapporter og utredninger om menneskehandel. Statistikken for 2009 viser at 19 052 besøkende har vært innom 165 713 sider på nettstedet. Statistikken viser også at det er flere besøkende fra andre land verden over på ROSA sine hjemmesider.

ROSA har også stilt opp til intervjuer både på riksdekkende tv og radio, både for å informere om tilbudet og for å kommentere menneskehandelsaker media har hatt fokus på.

Samarbeid med andre instanser

ROSA og politiet

ROSA prosjektet opplevde i 2009 at samarbeidet med politiet fortsatt er godt, noe som i hovedsak skyldes økt fokus på og økt kunnskap om menneskehandel internt i politiet. ROSA har også deltatt på storbykonferanser i regi av politiet og fortalt om vårt tilbud. Videre har det dukket opp saker i flere lokale politidistrikt, hvor politiet har blitt kjent med ROSA gjennom samarbeid i konkrete saker.

De enhetene i politiet ROSA samarbeider mest med er spesialgruppen i avdeling for organisert kriminalitet i Oslo kalt STOP- gruppa, og tilsvarende gruppe i Bergen kalt Exit-gruppen. Operativ utlending i Oslo Politidistrikt og Politiets Utlendingsenhet er to andre enheter vi ofte samarbeider med. Dette har sammenheng med at de ofte møter på kvinner uten gyldige dokumenter eller i forbindelse med kvinner som søker om asyl.

I 2009 hospiterte ROSA hos politiet på Gardermoen flyplass, sammen med KOM prosjektet. Vi utvekslet erfaringer og fikk innsikt i hvordan grensepolitiet arbeidet og større forståelse for deres utfordringer med tanke på å identifisere og bekjempe menneskehandel. Vi fikk også diskutert mulige løsninger for fremtidig samarbeid som kommer kvinner vi bistår til fordel.

ROSA vil også i 2010 be om å få hospitere hos andre samarbeidsetater. Dette fordi vi stadig møter på nye utfordringer om krever kunnskap, og rutiner for samarbeid. Vår erfaring er at hospitering er en god samarbeidsform for å avklare roller og ansvarsområder.

ROSA og KOM prosjektet

KOM prosjektet er en forkortelse for Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel. Det er et tiltak i regjeringens handlingsplan, og er lokalisert hos Politidirektoratet. KOM

prosjektets rolle er å koordinere de ulike etater i møte med alle former for menneskehandel og være en nasjonal menneskehandelrapportør for Norge. KOM sin rolle som kunnskap - og informasjons- formidler er svært viktig for ROSA sitt arbeid. Ofte ser vi at assistanse fra KOM gir bedre og raskere løsninger i kontakt med ulike etater. Vi ser at større problemstillinger som må behandles på et høyere nivå, kan presenteres gjennom vår deltagelse i referansegruppen hos KOM prosjektet.

ROSA og Utlendingsdirektoratet (UDI)

ROSA fungerer som en driftsoperatør for alternative mottaksplasser. Dette betyr at utsatte kvinner med asylsøkerstatus får ivarettatt alle sine rettigheter, selv om de bor beskyttet gjennom ROSA og ikke på ordinære mottak.

ROSA har et godt samarbeid med tre avdelinger i UDI; asylavdelingen (ASA), region og mottaksavdelingene (RMA) og avdeling for faglig koordinering og utvikling (FKU).

Vi har kun formaliserte samarbeidsrutiner med RMA, men har i løpet av 2009 hatt god dialog med de andre avdelingene.

Gjennom 2009 har ROSA flere ganger vært invitert til å holde innlegg og delta i fagmøter med asylavdelingen i UDI. Dette har vært nyttig, både for å gjøre ROSA prosjektet bedre kjent i UDI, men også for å få informasjon og kunnskap om hvordan UDI sine saksbehandlere arbeider. Mer og bedre kunnskap om hverandres oppgaver og ansvarsområder, gir oss bedre forutsetninger til å diskutere kompliserte menneskehandelsaker og utfordringene i identifiseringsarbeidet. Et godt samarbeid bidrar også til gjensidig tillitt og god kommunikasjon mellom oss og UDI, noe som er helt nødvendig i arbeidet med å identifisere og bistå ofre for menneskehandel.

Mye av ROSA sitt arbeid avhenger av å tilegne seg god kunnskap om rettigheter og plikter kvinnene har i henhold til utlendingsloven og alle instruksjer, forskrifter og rundskriv oppholdet deres berører. Vi ser med glede frem til endringene i ny utlendingslov som berører kvinnene i ROSA og som trer i kraft 1. januar 2010. Det er gjort flere endringer som skal gi bedre beskyttelse for personer utsatt for menneskehandel. Blant annet er instruksjonen som skal ivareta personer som har vitnet i straffesak om menneskehandel, styrket ved at den er omgjort til en forskrift. En annen viktig endring er at personer som vitner i straffesak om

menneskehandel (§ 224) ikke lengre må være fornærmet og vitne i saken for å fylle vilkårene for opphold i Norge etter rettssaken.

ROSA og ADORA

Krisesentersekretariatet har i samarbeid med Tone Lise Gruppen søkt og fått midler fra Justisdepartementet til utdanning i negledesign og make-up for kvinner som bor i regi av ROSA. Utdanningen ved Tone Lise Akademiet er en offentlig godkjente fagskoleutdanning for neglteknikere. Prosjektet har fått navnet Adora og prosjektet og har som formål å gi ofre for menneskehandel en utdanning som kan styrke kvinnene og virke forebyggende på re-traffikering.

Den som mottar studieplass i Adora – prosjektet må fullføre 6 måneder med en avsluttende deleksamen ved Tone Lise Akademiet. Etter fullført deleksamen er det mulig å søke om en ny periode på 6 måneder med nye kurs. Til hvert semester får eleven utdelt produkter nok til å begynne å jobbe selvstendig når de er ferdig utdannet. Kvinnene får en individuell tilpasset timeplan og tilrettelagt undervisning.

ROSA og Adora-prosjektet har i 2009 avholdt jevnlig møter for å diskutere fremdrift av prosjektet og forhold knyttet til oppfølging av den enkelte elev. Dette for å sikre en best mulig progresjon i undervisningen.

ROSA og Soroptimistene

ROSA har hatt et godt samarbeid med Soroptimistene i Oslo, og vi har også i 2009 mottatt klesgaver fra organisasjonen. **Soroptimist** International (SI) er en frivillig internasjonal organisasjon som består av yrkesaktive kvinner. I samarbeidet med ROSA har Soroptimistene bidratt med å gi innhold til våre ”startpakker”. Dette er ryggsekker vi gir kvinner som ønsker å ta i mot et tilbud om et trygt oppholdssted i regi av ROSA. Innholdet i sekkene er toalettartikler, undertøy og treningsstøy.

ROSA og Prostitusjonsgruppene

I Oslo har ROSA i 2009 hatt et nært samarbeid med PRO Senteret og Nadheim. Pro Senteret er et kommunalt hjelpetiltak for kvinner og menn i prostitusjon i Oslo og et nasjonalt kompetansesenter. Nadheim er Kirkens Bymisjon sitt senter for kvinner og menn med prostitusjonserfaring. Gjennom sitt oppsøkende arbeid kommer Pro Senteret og Nadheim i kontakt med kvinner som har blitt tvunget ut i prostitusjon som følge av menneskehandel. Pro Senteret og Nadheim har gjerne kontakt med kvinnene i flere år, og opparbeider seg gjennom sitt arbeid stor grad av tillit. Dette gjør at det blir enklere for kvinnene å forstå det ”norske systemet” og motta bistand fra ROSA prosjektet. PRO Senteret og Nadheim blir da også viktige samarbeidspartnere i den videre oppfølgingen av kvinnene.

Nadheim drifter et eget botilbud for kvinner som har blitt offer for menneskehandel. Lauras Hus tilbyr kvinnene en egen leilighet som gir kvinnene økt grad av privatliv, samtidig som de har tilgang til fellesarealer hvor de kan ha sosialt samvær med andre. Botilbudet er døgnbemannet, noe som sikrer en kontinuerlig faglig oppfølging av beboerne. Kvinnenes sikkerhet blir ivaretatt gjennom at Lauras Hus har hemmelig adresse.

ROSA sitter sammen med Nadheim og Grünerløkka Sosialsenter i inntakskomiteen til Lauras Hus. Dette samarbeidet har gjort det mulig for noen kvinner fra ROSA prosjektet, med lang botid på krisesenter, å få et alternativt botilbud. Kvinnene fra ROSA prosjektet, som har bodd på Lauras Hus i 2009, omtaler botilbudet i svært positive ordlag og gir gode tilbakemeldinger på den oppfølging de har fått.

ROSA er svært fornøyd med at et botilbud som Lauras Hus nå er etablert. Vi ser at kvinner som har bodd lenge på krisesenter har godt av å bo i omgivelser hvor det ikke er så stor grad av utskifting av beboere som det i lengden er på et krisesenter. Dette gir en mer stabil og forutsigbar hverdag. ROSA vil allikevel understreke at Lauras Hus på langt nær dekker behovet for denne type boløsninger for ofre for menneskehandel, og at det i tillegg til at kapasiteten økes i Oslo må etableres tilsvarende botilbud andre steder i landet.

ROSA samarbeider også godt med prostitusjonsgruppene i Kristiansand, Stavanger (Albertine) og Bergen.

ROSA og gaver

På FNs internasjonale dag til bekjempelse av vold mot kvinner 25.november 2009, mottok ROSA en gave fra Fagforbundet på 25 000 kroner til sosiale tiltak i førjulstida til kvinner utsatt for menneskehandel og som bor på krisesenter. Forbundsleder Jan Davidsen sa følgende da han overrakte gavesjekken til ROSA prosjektet:

”For å synliggjøre vår støtte i det viktige arbeidet, vil vi i dag gi en påskjønnelse et sted hvor vi vet at det virkelig trengs akkurat nå. Menneskehandel handler om fattigdom og utnyttning av mennesker i en sårbar situasjon. Vi ser dessverre stadig nye eksempler, også fra arbeidslivet i vår egen sektor, på slavelignende forhold og grov utnyttning. I Rogaland ble fire kommuner og et formidlingsfirma anmeldt for å drive på denne måten med ukrainske helsearbeidere”.

”Vi vet at et krisesenterbudsjett ikke tillater mange sosiale tilbud, som et hyggelig kafé- eller kinobesøk. Derfor ønsker vi å gi et lite bidrag for å gi akkurat disse kvinnene og deres barn en hyggelig opplevelse før jul. Pengene går til ROSA-prosjektet som kan ordne det”, avsluttet Jan Davidsen.

ROSA-prosjektet takker Fagforbundet på vegne av alle kvinnene i ROSA som har kunnet benytte seg av gavepengene.

Kommentert statistikk for 2009

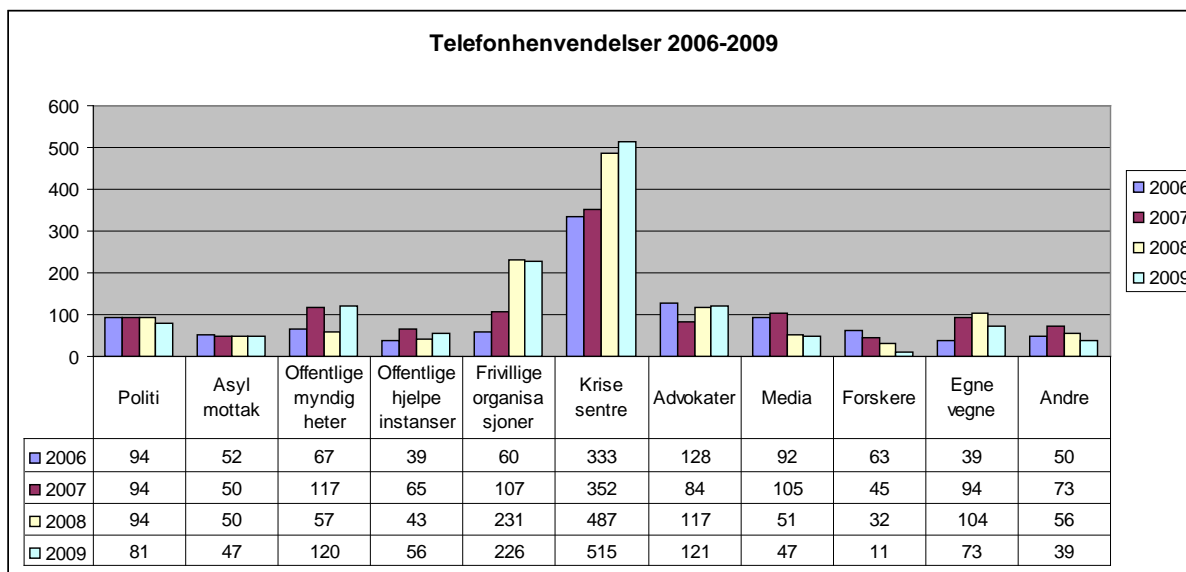
Vi vil innledningsvis gjøre oppmerksom på at tallene registrert i statistikken kun gjelder kvinner over 18 år, selv om vi i 2009 også har kommet i kontakt med jenter vi antar er under 18 år. Vi har også fått henvendelser fra 5 menn som ber om hjelp i 2009.

Kommer ROSA i kontakt med antatte mindreårige, er rutine at vi kontakter barnevernsvakten, som overtar omsorgen for de aktuelle jentene. De mennene vi kommer i kontakt med henviser vi videre til aktuelle hjelpeinstanser.

Telefonhenvendelser

Det døgnåpne nummeret til ROSA er **22 33 11 60**. På dagtid betjenes nummeret av de to ansatte. På kveldstid, natt, helger og helligdager er det Oslo kritesenter som betjener telefonen. Oslo kritesenter fører ikke statistikk på henvendelser, slik at tallene over totale henvendelser vil derfor være mangelfull. I tillegg kommer det henvendelser til de ansattes mobiltelefoner utenom ordinær arbeidstid, som ofte blir glemt registrert. Til tross for noe underrapportering gir statistikken allikevel et godt bilde av aktiviteten på telefonen.

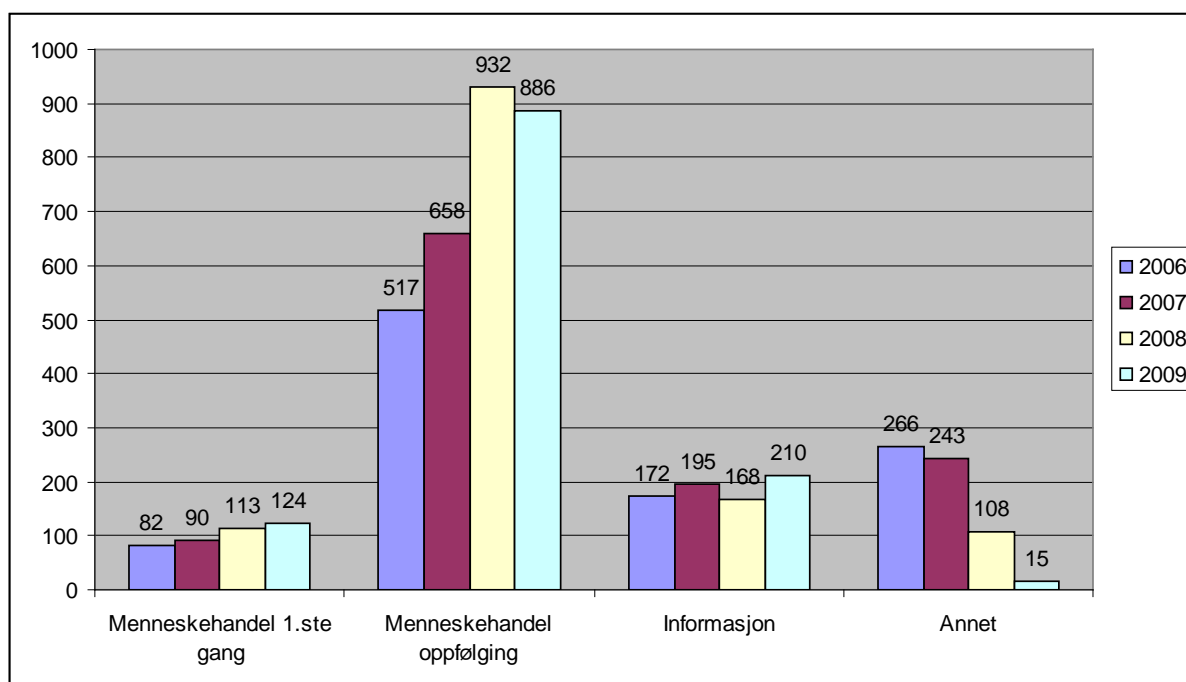
Kommentarer:

Henvendelsesstatistikken i for 2009 viser ingen store endringer fra tidligere år. Også i 2009 er de fleste henvendelsene fra de ansatte ved kritesentrene. I hovedsak vil det være kontaktpersonen til kvinnen som har spørsmål og eller problemstillinger relatert til kvinnens økonomi, utlendingssak, skole, politisak og helserettigheter for kvinnene som bor på kritesentrene i regi av ROSA.

Kategorien ”offentlige hjelpeinstanser” er henvendelser fra ulike sosialkontor, barnevern, sykehus og legevakt. Henvendelsene fra denne gruppen gjelder oftest spørsmål vedrørende ROSA prosjektet, etter at de har kommet i kontakt med en person med behov for hjelp som bor i regi av ROSA. Ofte stilte spørsmål ROSA mottar fra denne kategorien er: ”hva gjør denne kvinnen i denne kommunen”, ”hvilke rettigheter har de” og ”hvem skal betale for tjenesten”. I forbindelse med at ROSA nå benytter seg av 25 ulike kritesentre, innebærer dette også kontakt med 25 sosialkontor, 25 barnevern og 25 ulike kommunale helsetilbud. ROSA sitt arbeid med å informere de ulike instanser ved slike henvendelser er ofte tidkrevende.

Kategorien ”Frivillige organisasjoner” består hovedsakelig av de oppsøkende prostitusjonsgruppene i storbyene Oslo, Bergen, Stavanger og Kristiansand.

Årsak til telefonhenvendelsen

Kommentarer:

Vi har nevnt litt ovenfor hva årsakene til henvendelsen kan være. I denne figuren har vi forsøkt å sortere henvendelsene i ulike kategorier.

Mest interessant er kategorien ”menneskehandel 1.ste gang”. Dette er henvendelser fra en kvinne som kan være utsatt for menneskehandel eller henvendelser fra en person som har kommet i kontakt med en person som kan være utsatt for menneskehandel. Når vi mottar slike henvendelser, kan de være anonyme. Dette betyr at vi kun registrerer nasjonalitet og kjønn. Denne registreringen kan derfor innebære at flere personer ringer inn bekymring om en kvinne, og dette tallet kan derfor være høyere en faktisk antall personer det meldes bekymring for.

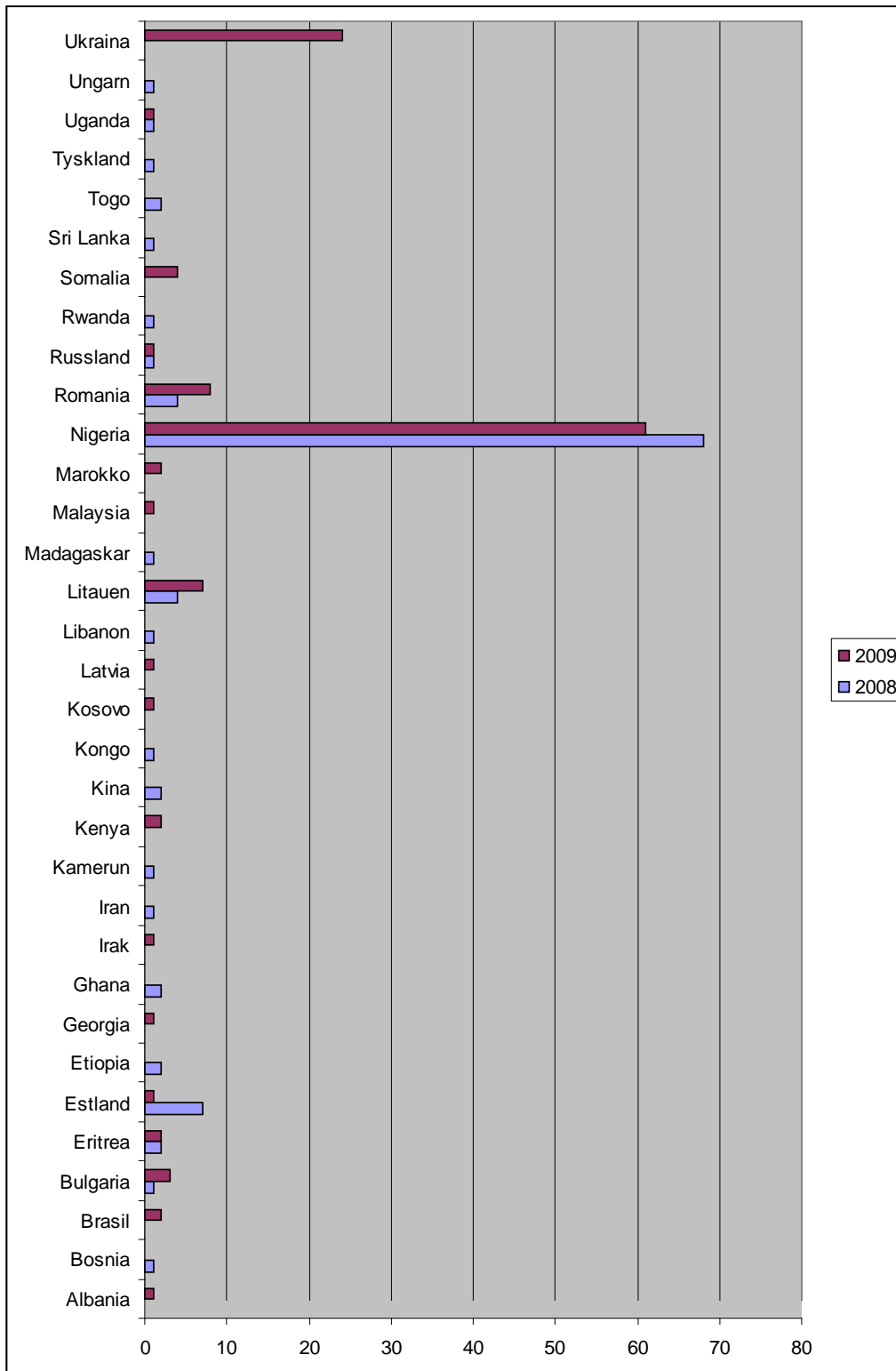
Vi ser at i 2009 kom det 124 førstegangshenvendelser fra eller på vegne av personer som antas å være ofre for menneskehandel. Det er en økning fra de foregående årene. Dette kan bety at ROSA har blitt mer kjent som et hjelpetilbud, og ikke at det har blitt flere utsatte personer.

Kategorien ”menneskehandel oppfølging” er henvendelser vedrørende personer som er i kontakt med ROSA, både kvinner som mottar hjelp på et krisesenter og tidligere beboere. De fleste henvendelsene i denne kategorien kommer fra krisesentrene. Henvendelsene gjelder i hovedsak spørsmål og problemer relatert til rettigheter rundt økonomi og helse for kvinnene som bor på krisesentrene i regi av ROSA. Økningen i kategorien menneskehandel oppfølging, kan ses i sammenheng med en generell økning av kvinner som har mottatt hjelp. En annen faktor er at kvinner som tok i mot hjelp i 2006, 2007, 2008 eller 2009, og som fortsatt bor på krisesenteret vil over tid endre oppholdsstatus. Hver gang oppholdsstatus endres, endres også kvinnenens rettigheter. ROSA bruker mye tid på å informere kontaktpersonen til kvinnen om de ulike rettighetene avhengig av status.

I 2009 opplever vi at det er en økning av henvendelser som søker informasjon, både om menneskehandel og om prosjektet. I tillegg får vi også mange henvendelser på mail, men disse blir ikke registrert i denne oversikten. Veldig mange av disse henvendelsene er fra studenter på ulike nivåer og fra media.

Kategorien ”Annet” er saker som berører annen type voldsproblematikk, spørsmål om opphold som ikke har med menneskehandel å gjøre, eventuelt andre spørsmål fra personer i en vanskelig livssituasjon. Forklaringen på at denne kategorien minker kan være at ROSA er blitt mer kjent som en organisasjon som bistår ofre for menneskehandel, og slik i større grad unngår andre henvendelser.

Registrert nasjonalitet på personer ved telefonhenvendelser

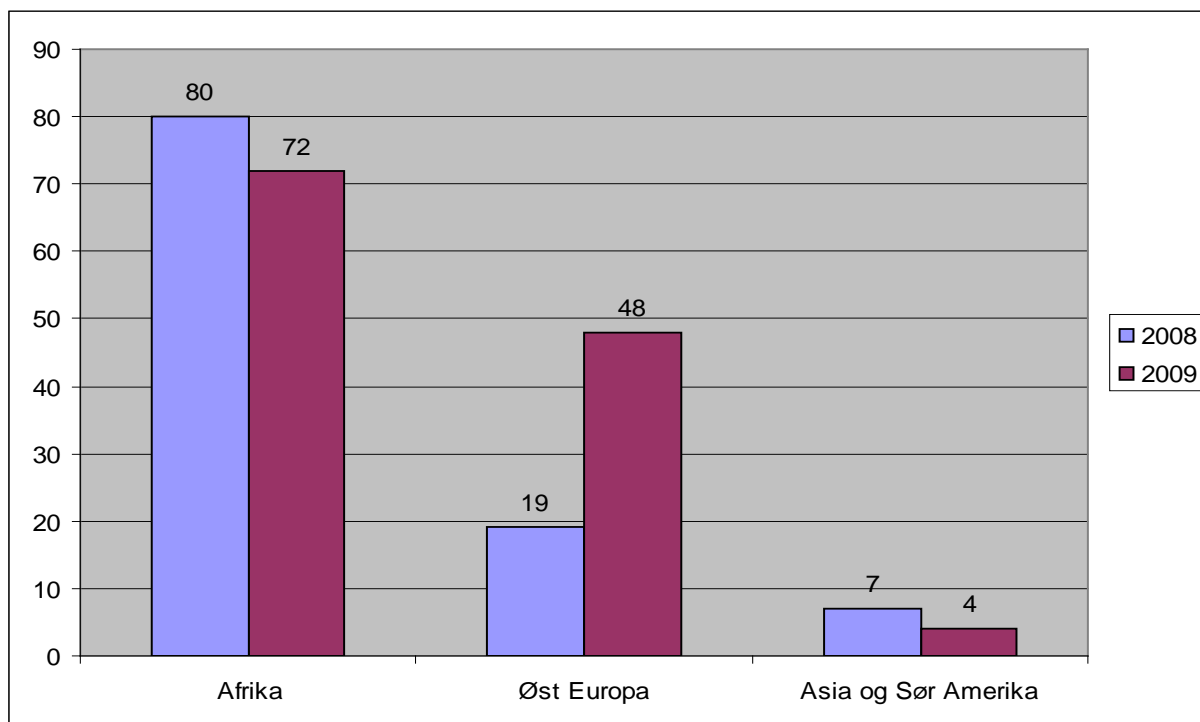

Kommentarer:

Her registrerer vi nasjonalitet som blir oppgitt til oss på telefonen eller som personen oppgir selv. Vi sjekker derfor ikke nærmere om de er fra det oppgitte landet.

I 2009 var det totalt 124 førstegangshenvendelser vedrørende personer identifisert som mulig ofre for menneskehandel.. Disse representerer til sammen 19 nasjonaliteter og fire verdensdeler. Allikevel ser vi i 2009, som i 2006, 2007 og 2008, at den største gruppen kvinner er fra Nigeria. Det er allikevel viktig å huske på å ikke gjøre menneskehandel til et "Nigeria-problem". Siden oppstart av ROSA i 2005 har vi møtt ca 40 ulike nasjonaliteter, selv om enkelte nasjonaliteter er hyppigere representert. Vi ser også at det fra et år til et annet kan variere hvilke nasjonaliteter vi møter på. Vårt tall materiale er for lite til at vi kan si noe om årsakene til variasjonene i nasjonalitet og omfang. Vi kan av samme årsak ikke hevde at det er et noen sikre mønster i henvendelsene vi mottar, eller hvorfor noen nasjonaliteter er mer fremtredende et år og ikke et annet.

Inndeling etter kontinent

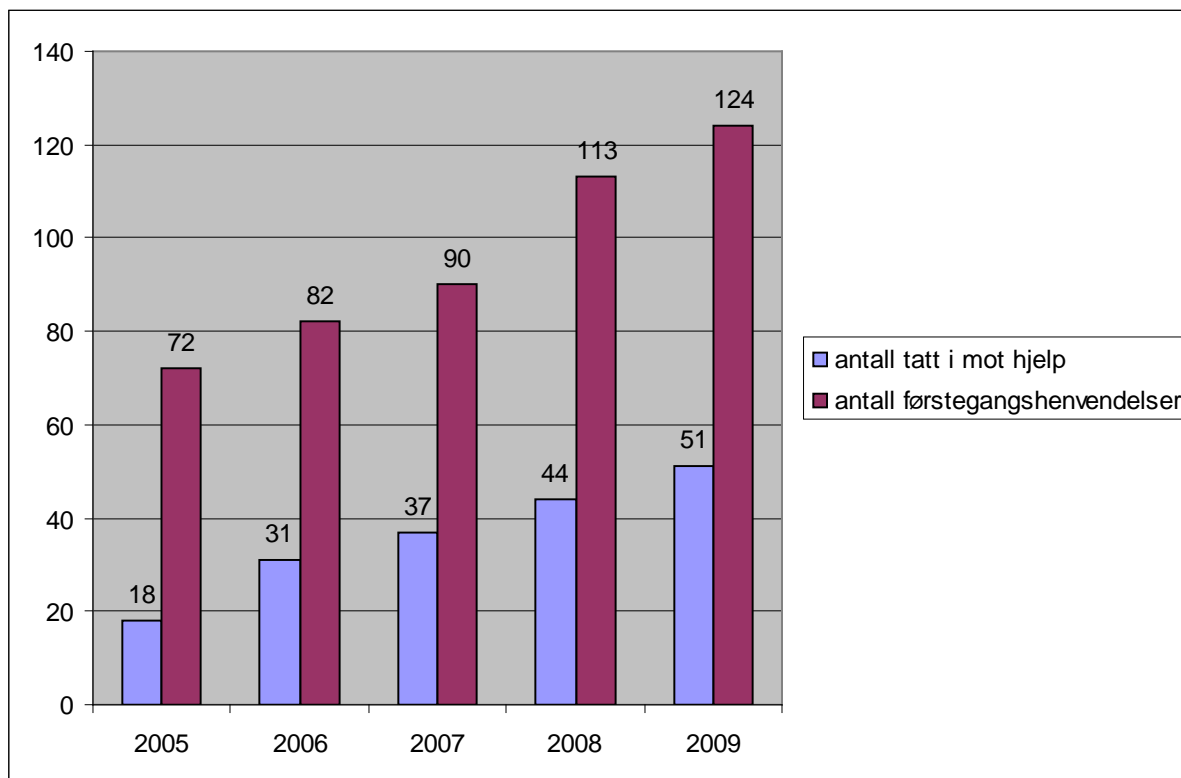
Kommentarer:

Vi har delt inn nasjonalitetene vi kom i kontakt med i 2009 etter kontinent, og kan da observere at det har vært en svak nedgang av kvinner fra afrikanske land. Vi ser også tydelig at gruppen fra Øst Europa er mer enn fordoblet. Vi kan bare spekulere i årsaken til en slik endring, men vi kan anta at finanskrisen som rammet verden i 2009 har hatt en innvirkning på kriminalitetsmønstre innad i Europa. En generelt strengere innvandringspolitikk hos mange av de europeiske landene kan også ha en betydning når det gjelder nedgangen av ikke europeiske borgere.

Antall kvinner henvist til trygt bosted

Hvis vi sammenligner antall kvinner som har tatt i mot bistand på trygt bosted i løpet av prosjektperioden ser vi at det er en gradvis økning av kvinner som tar i mot hjelp. Økningen skyldes i stor grad at de ulike etatene, som kommer i kontakt med mulige ofre for menneskehandel, har fått økt kjennskap til og om ROSA prosjektet. ROSA har vektlagt og derfor prioritert arbeidet med å informere om prosjektet og problematikken, både i Norge og utlandet. I arbeidet med å informere om prosjektet, opplever vi at det å kunne vise til at ROSA er et tiltak i regjeringens handlingsplan gir prosjektet større troverdighet og oppmerksomhet.

Forholdet mellom antall henvendelser og antallet som mottok tilbud om trygt bosted

Kommentarer:

Antallet førstegangshenvendelser til ROSA har økt i perioden 2005 til 2009. Det samme har antallet som tok i mot bistand fra ROSA. Da vi ved førstegangshenvendelser, av hensyn til anonymiteten til den det gjelder, kun registrerer nasjonalitet og henvendelsesinstans kan tallene for førstegangshenvendelser være samme person flere ganger.

Antallet registrert som tar i mot hjelp derimot, har ikke noen feilmargin med dobbelt registreringer, da vi da registrerer fullt navn og DUF -nummer¹ på hver person.

Tallene som viser antallet som tar i mot hjelp kan gi inntrykk av at flere kvinner tar i mot hjelp. Men ved å gjøre om tallene til prosent, ser vi at andelen kvinner som tar i mot hjelp for hvert år er ganske lik. På bakgrunn av dette kan man ikke si at det er en økning av andelen som tar i mot hjelp i 2009. Se figuren nedenfor.

¹ Et DUF-nummer er kun et registreringsnummer utenlandske personer i Norge blir tildelt. Det må ikke forveksles med midlertidig personnummer.

	2005	2006	2007	2008	2009
Mottok hjelp fra ROSA	25 %	37,8 %	41,1 %	38,9 %	41,1 %
Takket nei til hjelp fra ROSA	75 %	62,2 %	58,9 %	61,1 %	58,9 %
Sum	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Årsakene til at kvinner ikke tar i mot hjelp

Det store spørsmålet hvert år er hvorfor ikke flere kvinner tar i mot hjelp fra ROSA. Vår erfaring viser at når kvinnene takker nei til å motta vår hjelp, oppgir kvinnene flere årsaker til dette.

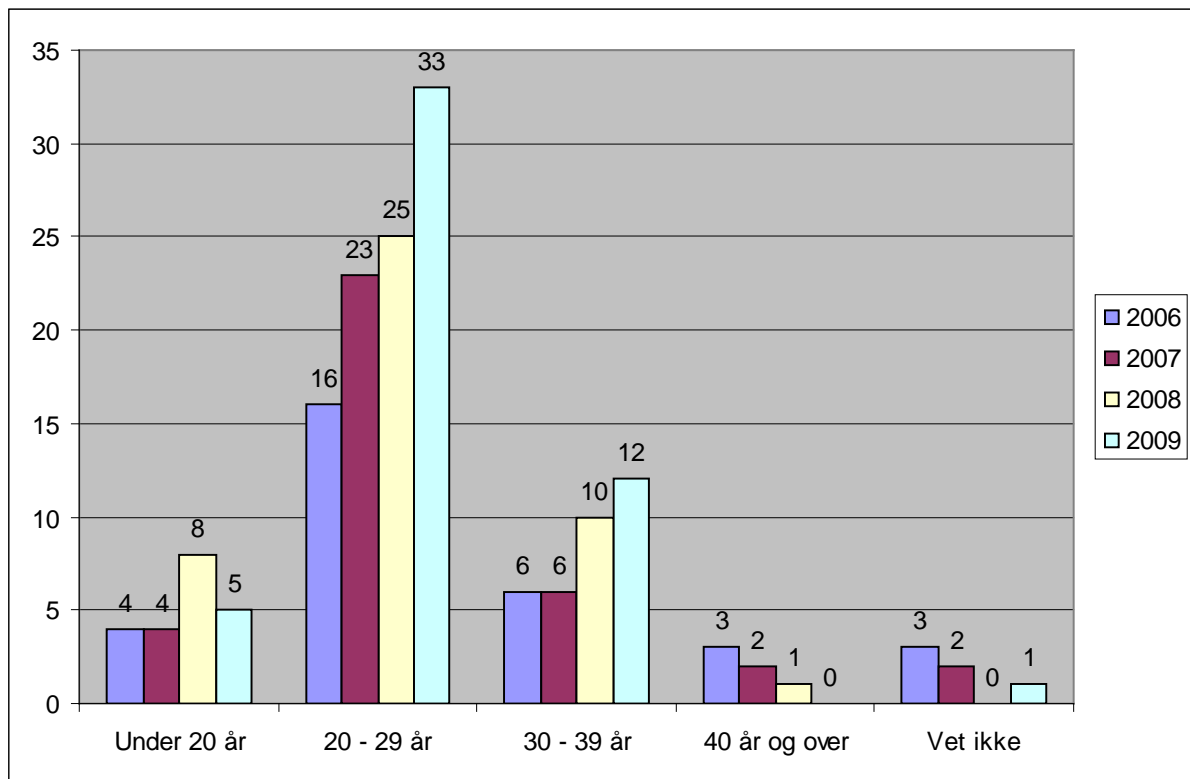
De fleste kvinnene forteller at de frykter trusler eller represalier om de ikke fortsetter å betale til bakmennene. Det å ikke ta i mot hjelp kan ha sammenheng med økonomi og generell usikkerhet knyttet til det å ta i mot refleksjonsperioden, anmelde bakmenn og eventuelt søke asyl. Mange er redde fordi de mottar trusler mot seg og familien i hjemlandet. De fleste kvinner vi samtaler med uttrykker engstelse for familie/nærstående personer i hjemlandet, og da særlig de kvinnene som har små barn i hjemlandet. Den psykiske volden kvinnene opplever med trusler mot familien gjør at mange ikke tør eller ser det som mulig å bryte ut.

Våre erfaringer ser vi også gjelder i andre land. Forsker Anette Brunovskis ved Fafo har intervjuet kvinner i de baltiske land, for å undersøke hvorfor kvinner utsatt for menneskehandel *ikke* tar i mot hjelp. Hun påpeker i sin rapport "Leaving the past behind? When victims of trafficking decline assistance", at det er tre viktige faktorer som spiller inn når vi skal forstå hvorfor ofre for menneskehandel ikke tar i mot hjelp. Tillitsbygging mellom den som tilbyr hjelp og den tar i mot hjelp er vesentlig, det andre er faktorer som hindrer kvinnene i å ta i mot hjelp, og til slutt faktorer som gjør at kvinnene ikke vil ta i mot hjelp.

Mange av kvinnene sier de kun ønsker hjelp om den befinner seg i Oslo. ROSA har lenge stilt seg undrende til dette ønsket om å få bo i Oslo, men etter mange samtaler har vi fått noen svar på dette. Det viser seg at mange av kvinnene kommer fra landsbyer utenfor storbyer i sitt eget hjemland, hvor det er stor fattigdom. Mange tror derfor at vi gir de et dårligere tilbud, når vi

ordner en plass på et krisesenter utenfor Oslo. Kvinnene som allikevel tar i mot et tilbud utenfor Oslo, gir oss i hovedsak etter kort tid meget positive tilbakemeldinger.

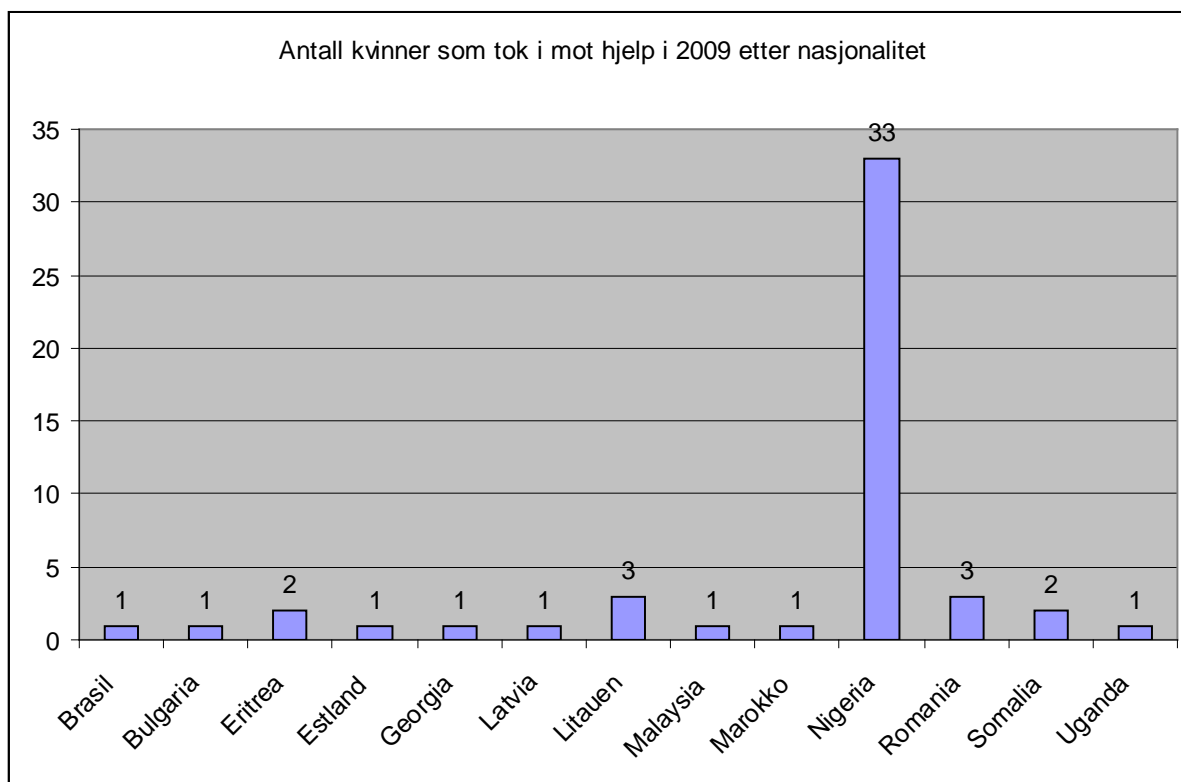
Alder på kvinnene som tok i mot bistand

Kommentarer:

Kvinner i alderen 20 til 29 år er fortsatt den desidert største aldersgruppen som tar i mot hjelp. I 2009 var den yngste 19 år og den eldste 39 år. Når det gjelder alder er dette statistikk som også er forbundet med en viss usikkerhet da mange av kvinnene har falske papirer eller ingen papirer. ROSA registrerer ikke jenter under 18 år som vi har vært i kontakt med. I de situasjonene hvor ROSA har mistanke om at personens alder er under 18 år selv om papirene sier noe annet, kontakter vi barnevernsvakten.

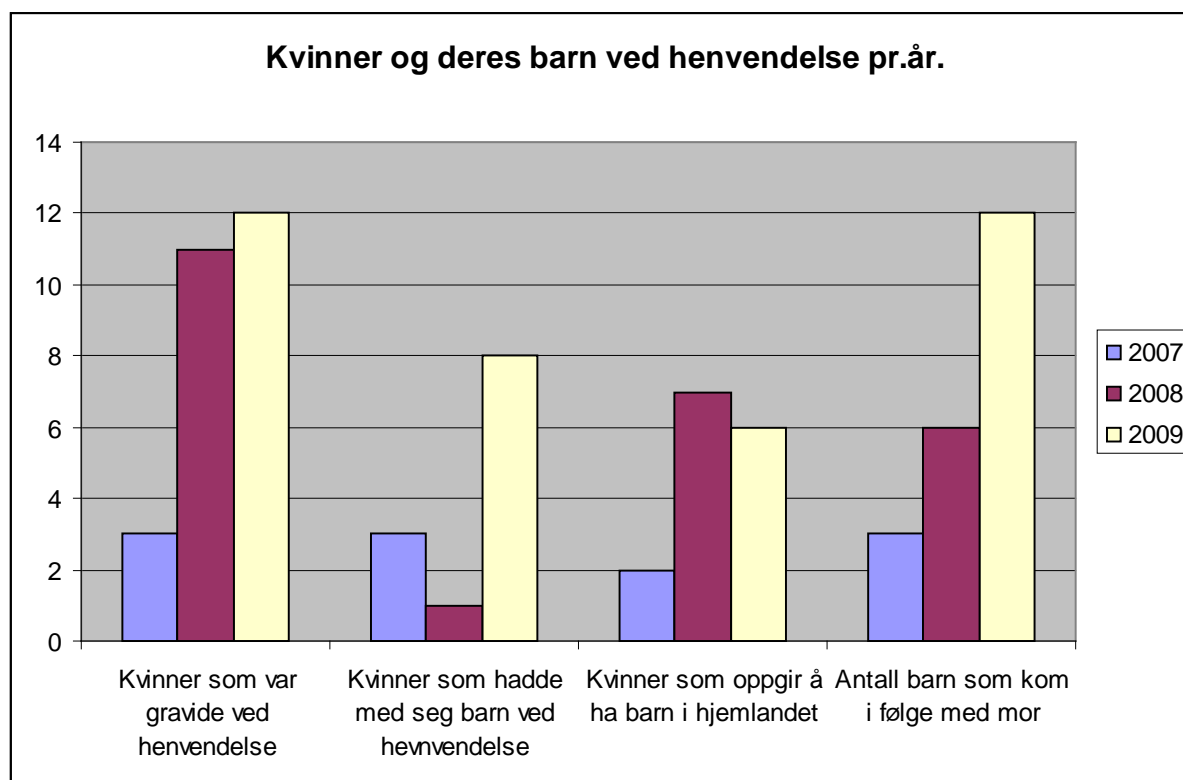
Nasjonalitet på kvinner som har tatt i mot bistand

Kommentarer:

Vi har i 2009 møtt kvinner fra 22 ulike nasjonaliteter, hvorav kvinner fra 13 nasjonaliteter tok i mot hjelp. Det er viktig å huske at vi har et lite tallmateriale, og det er ikke mulig å lage noen trender eller analyser om årsakene til endringene i nasjonaliteter vi møter. Men vi ønsker å fremheve at menneskehandel ikke er et "Nigeria-problem". Totalt siden oppstarten av prosjektet 1. januar 2005 har ROSA gitt bistand til kvinner fra mer en 40 ulike nasjonaliteter.

Antall kvinner som er gravide og/eller har med seg barn

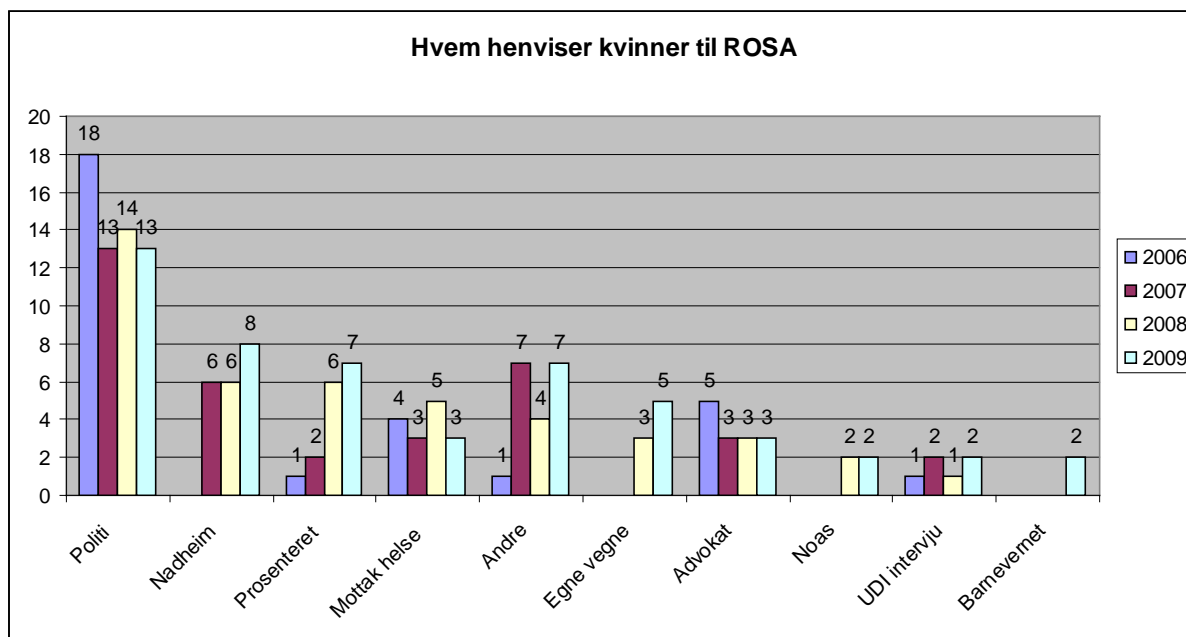
Kommentarer:

Denne oversikten viser at det i 2009 var 12 kvinner som var gravide når de henvendte seg til ROSA for hjelp. Dette er en liten økning fra de foregående år. Kvinnene var mellom 3 og 8 måneder ut i svangerskapet når de henvendte seg til oss. Kun et fåtall av kvinnene kan oppgi en kjent far. De fleste av kvinnene oppgir til oss at far til barnet er en kunde enten i Italia, Spania eller Norge. En kvinne valgte å avbryte svangerskapet.

Vi ser at i 2009 er det en stor økning av kvinner som hadde med seg barn når de henvendte seg til ROSA. Flere av kvinnene som hadde med seg barn er også registrert i oversikten over kvinner registrert som gravide ved henvendelse. Til sammen hadde 8 kvinner med barn med seg 12 barn, noe som også er en økning i antall barn fra årene før.

Alle kvinner med barn som tar i mot hjelp fra ROSA, og kvinner som føder mens de bor i regi av ROSA får informasjon om at de kan få hjelp og fra barnevernet hvis de selv ønsker det. I andre tilfeller vil kontaktpersonen ved krisesenteret kontakte barnevernet om de finner det nødvendig. ROSA får tilbakemeldinger om at i hovedsak så fungerer samarbeidet med barnevernet i saker med ROSA brukere bra.

Hvem henviste kvinnene

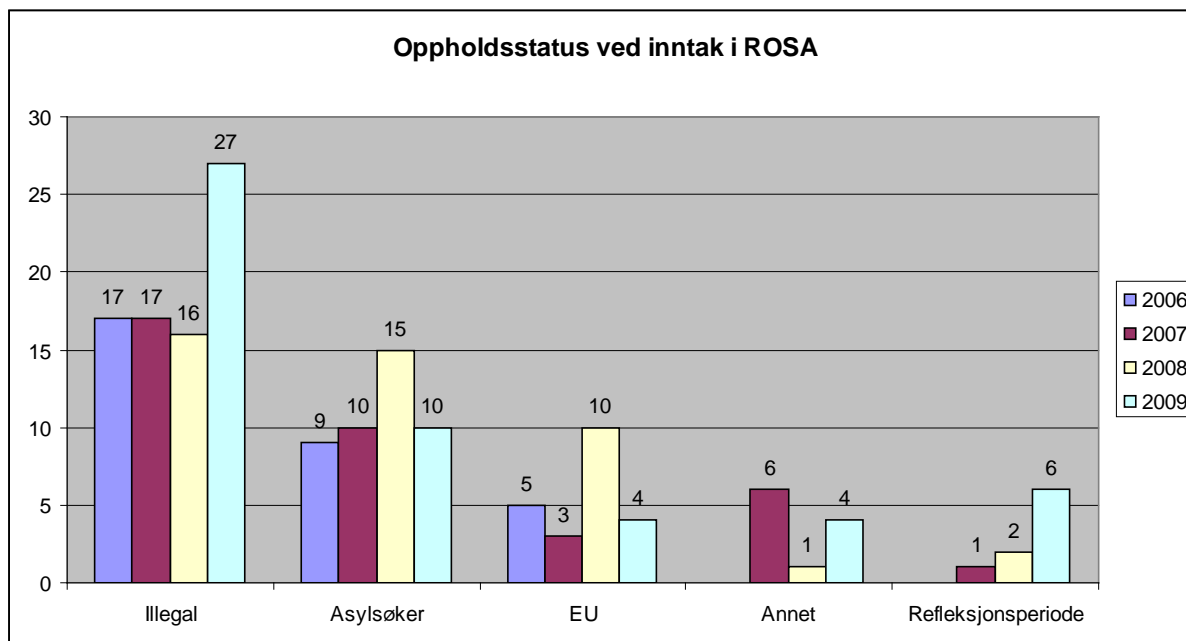

Kommentarer:

Henvisninger fra politiet er fortsatt flest av samtlige henvisninger også i 2009. Kvinnene er blitt henvist til ROSA av politiet i de større byene.

Prostitusjonsgruppene i Oslo, som møter kvinnene på gatene og på innemarkedet i leiligheter, har i 2009 henvist 15 kvinner til ROSA. De arbeider med tillitskapende arbeid, ofte over flere år, og den tillitten de har opparbeidet seg er utrolig viktig for ROSA når vi skal tilby kvinnene hjelp til å bryte med miljøet. ROSA vil igjen understreke hvor viktig et godt samarbeid med alle de andre etatene er, for å tilby de utsatte kvinnene den beste hjelpen.

Oppholdsstatus ved inntak

Kommentarer:

Kategorien kvinner fra et EU-land med lovlig opphold i Norge er færre i 2009 enn i 2008.

Parallelt med dette ser vi at antallet kvinner i ROSA ved inntak med illegalt opphold i Norge i 2009 har økt betraktelig. Dette gjelder også personer fra EU land.

Illegalt opphold her betyr at kvinnene enten ikke har pass, eller at de har falske pass eller dokumenter. Å regne som illegalt opphold, er også kvinner som har søkt asyl, eller som har opphold i et annet europeisk land. I saker hvor vi kommer i kontakt med kvinner som er illegalt i Norge, så er henvisningsinstansen ofte politiet. Årsaken til dette er at politiet har anledning til å be om at kvinnene identifiserer seg ved en stopp og sjekk, enten på gata eller i leiligheter hvor det selges sex.

Kvinnene forteller oss at årsaken til at de ikke har gyldige identitetsdokumenter, er at de blir brakt til Norge av andre personer, som oppbevarer deres eventuelle pass og dokumenter. Mange kvinner forteller oss at de ikke får holde passet selv når de kommer til Norge. De som har hatt muligheten til å se i passet, forteller videre at det ikke er deres navn eller bilde i passet. De fleste kvinnene vet ikke hvilket navn de er kommet til Europa med, og ofte vet de heller ikke hvilke land de har reist gjennom. Når de blir tatt inn av politiet for brudd på utlendingsloven, eller ved oppmøte for å søke refleksjon eller asyl, så må de avgi

fingeravtrykk som sjekkes opp i mot Eurodac systemet. I mange tilfeller finner politiet at kvinnene er registret i flere land med ulike alias.

I 2009 er det en liten nedgang av kvinner som hadde søkt asyl før de tok kontakt med ROSA. Henvisningsinstansen er ofte et asylmottak eller en person hos UDI, som i forbindelse med asylintervjuet identifiserer et mulig offer for menneskehandel.

I 2009 ser vi videre at seks personer hadde allerede fått innvilget refleksjonsperiode når de henvendte seg til ROSA i 2009. Dette har sammenheng med at de har fått hjelp fra et annet hjelpetiltak tidligere. Det kan være ulike grunner til kvinner med refleksjonsperiode ønsker å flytter inn i regi av ROSA.

Refleksjonsperioden er på 6 måneder, og formålet med denne oppholdstillatelsen er at kvinnene kan bruke denne tiden til å vurdere om de vil anmelde sine bakmenn. ROSA har erfaring med at kvinnene ofte ønsker å anmelde forholdet. I noen saker anmelder kvinnene sine bakmenn og kan gi politiet mye, god og detaljert informasjon, som igjen bidrar til at politiet åpner en etterforskning. I slike tilfeller så kan kvinnene søke om videre midlertidig oppholdstillatelse i Norge.

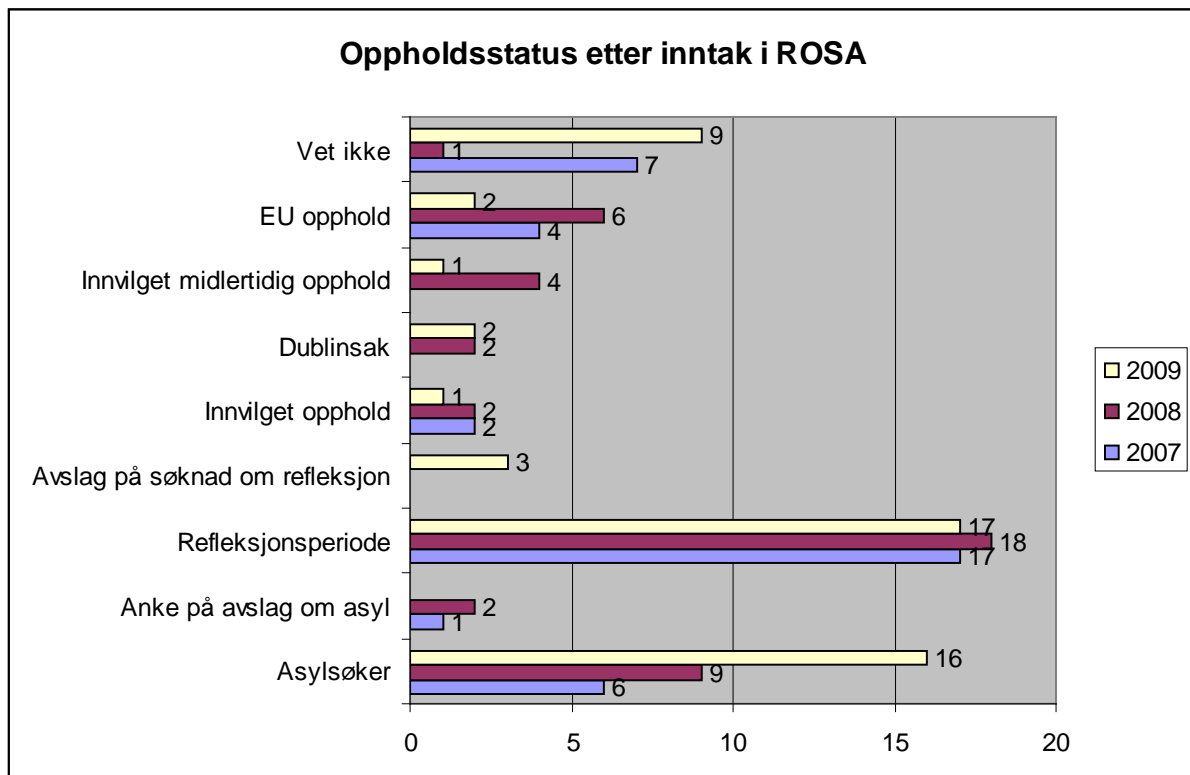
Erfaringer fra ROSA viser at dette ikke gjelder de fleste sakene. Vi ser at mange av kvinnene som ønsker å anmelde, ikke har tilstrekkelig informasjon om gjerningspersoner. Dette gjør det umulig for politiet å åpne en etterforskning. Andre eksempler vi erfarer, er at kvinner anmelder gjerningspersonene, bistår politiet med mye informasjon under en etterforskning, for så å oppleve at saken deres blir henlagt. Årsakene til at sakene blir henlagt har sammenheng med så vel manglende bevis som at politiet ikke har kapasitet til å etterforske. Det er også slik at kvinnene allikevel etter 6 måneder betenkningstid, tør å anmelde gjerningspersonene. Uansett, så er konsekvensene for kvinnene som ikke har en politisak under etterforskning at de mister det lovlige oppholdet de hadde på refleksjonsperioden.

I samtale med sin advokat, får kvinnene råd om hvilke alternativer som finnes for fremtiden. I 2009 valgte 4 av kvinnene ROSA gav bistand, å reise til sitt hjemland. Ved utgangen av 2009 hadde 16 kvinner status som asylsøkere. De fleste kvinnene ROSA bistår frykter hva som kan skje om de returnerer til sitt hjemland. Spesielt kvinner som har anmeldt menneskehandlerne, men hvor politisaken ble henlagt, frykter represalier. Alternativet til å returnere har vært å

søke om beskyttelse i Norge. ROSA er godkjent av departementet og UDI som tilbyder av alternative godkjente mottaksplasser. Derfor kan kvinner som er identifisert som mulig ofre for menneskehandel og som søker beskyttelse, bo i regi av ROSA og få alle sine rettigheter ivarettatt. De fleste kvinnene oppgir til oss at de er redde for å bo på ordinært asylmottak, fordi menn og kvinner bor sammen. Et annet argument de oppgir er at de er redde, og siden mange mottak ikke har nattbemanning øker dette frykten. Kvinnene opplever derfor at et døgnbemannet krisesentertilbud i regi av ROSA, med kun kvinner oppleveres som tryggere.

”Annet” kategorien er andre mulige lovlig oppholdsformer som turistvisum, eller ekteskap med norsk person.

Oppholdsstatus etter inntak

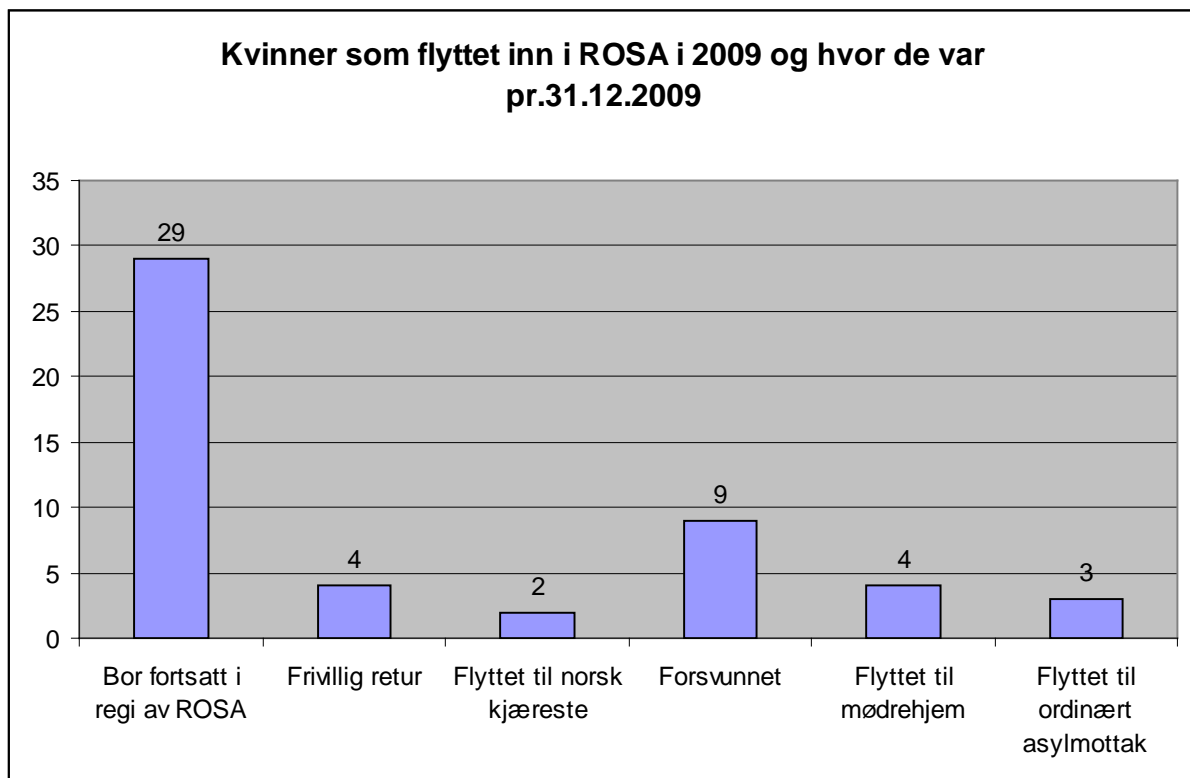
Kommentarer:

Oppholdsstatus etter at kvinnene har tatt i mot hjelp fra ROSA viser at de fleste søker om refleksjonsperiode. Det er kun advokater som gir kvinnene juridisk veiledning, og ROSA kontakter derfor alltid en advokat når vi kommer i kontakt med en utsatt kvinne.

Grafene viser antall kvinner i henholdsvis 2007, 2008 og 2009 og hvilken oppholdsstatus de har etter å ha tatt i mot bistand fra ROSA.

Litt oppsikt vekker kanskje tallet over 9 kvinner som vi ikke kan rapportere om kjenneskap til deres oppholdsstatus. Dette har sammenheng med at kvinnene ikke ønsket å oppgi dette til oss, at de ikke bodde lenge nok på et senter til at dette kunne kartlegges. Antallet med ukjent oppholdsstatus synes å samsvare med antall kvinner som er meldt forsvunnet i 2009 (se grafen nedenfor).

Kvinner som flyttet inn og ut av ROSA i 2009

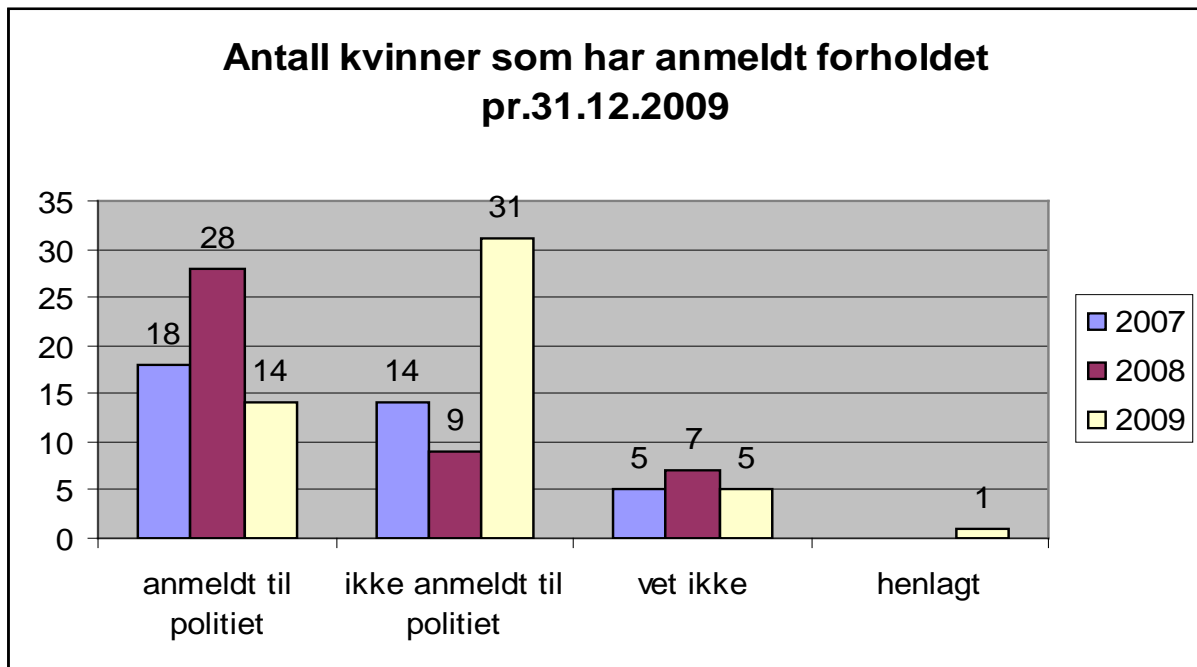
Kommentar:

Ikke alle kvinner tilpasser seg et liv på kriesesenter, og ikke alle kvinner kan bo på et kriesesenter. 22 av 51 kvinner som tok i mot bistand fra ROSA i 2009, hadde flyttet ut pr. 31.12.2009. Denne oversikten viser hvor de tok veien etter at de flyttet ut av ROSA. 4 kvinner valgte å reise tilbake til sitt hjemland frivillig med IOM's retur program. Kvinner ROSA møter får alltid informasjon om International organization for Migration (IOM) sitt returprogram for ofre for menneskehandel.

9 kvinner forsvant fra krisesenteret etter en stund. Vi vet ikke hvor de er blitt av, eller hva årsaken til at de forsvant var. I flere av tilfellene er kvinnene meldt til politiet som savnet.

Antall anmeldelser til politiet

ROSA blir ofte spurt om mange av kvinnene anmelder forholdet til politiet, og hva som skjer med sakene etter anmeldelse. Vi startet å registrere antall kvinner som anmelder til politiet i 2007, derfor har vi kun tall fra 3 år. Figuren under viser antallet som anmeldte av de 37 som tok i mot hjelp i 2007, de 44 fra 2008 og 51 fra 2009.

Kommentarer:

Vi ser at av de 37 som mottok hjelp i 2007 så anmeldte 18 kvinner, forholdet til politiet. I 2008 kan det synes som en økning ved at 28 av 44 kvinner som tok i mot hjelp anmeldte forholdet. I 2009 ser vi at antallet som har anmeldt forholdet har gått kraftig ned. I 2009 ser vi videre at antallet som ikke har valgt å anmelde forholdet er mer enn tredoblet fra 2008.

Det er flere årsaker til at kvinner ikke anmelder forholdet. En årsak kan være at de ønsker å benytte de 6 månedene refleksjonsperioden er til å vurdere en anmeldelse. Om de ble registrert sent i 2009 vil de da ikke nødvendigvis ha anmeldt forholdet. Andre kan ikke

anmelde, enten fordi de ikke har nok informasjon eller ikke er psykisk friske nok til å anmelde. Andre igjen tør ikke anmelde av frykt for mulige represalier mot familien og seg selv før, under og etter en rettssak.

I 2009 ser vi at av de 51 kvinnene som tok i mot hjelp, valgte 14 kvinner å anmelde forholdet pr. 31.12.2009. 1 kvinne fikk saken henlagt. 31 kvinner valgte og ikke anmelde forholdet i 2009.

Samtaler på kontoret

ROSA prosjektets mandat er å betjene den døgnåpne informasjonstelefonen, informere om tilbudet, samt koordinere bistand og beskyttelse for kvinner utsatt for menneskehandel.

ROSA arbeider ikke oppsøkende blant kvinner i prostitusjonen, som prostitusjonsgruppene i storbyene gjør. ROSA bistår heller ikke kvinnene i den praktiske hverdagen slik krisesenter gjør. Allikevel har prosjektet utviklet seg dit hen at ROSA har blitt mer operative enn først tenkt. ROSA har ofte identifiseringssamtaler med kvinnene, enten på vårt kontor, hos politiet eller på asylmottak. Vi ser i 2009 at flere kvinner kommer på eget initiativ til vårt kontor.

Flere andre etater og organisasjoner har mer kunnskap om ROSA sitt tilbud, og ber oss samtaler med personer de har møtt i sitt arbeid. I tillegg har vi samtaler med kvinner som har bodd i ROSA et, to og tre år, som kommer innom vårt kontor eller som ringer oss.

Samtaler med kvinner som henvender seg første gang, handler ofte om at kvinnene ønsker å snakke med noen om sin situasjon og få informasjon om hva ROSA kan gjøre for å hjelpe de ut av situasjonen. Felles for alle er at de beskriver et hardt liv innen prostitusjonen, og en situasjon som de sliter med å komme ut av. Alle ber om hjelp til å komme seg ut/vekk, og hjelp til å finne "en anstendig jobb". De er ofte slitne, redde og opplever sin situasjon som helt håpløs. De fleste forteller om grov vold, voldtekter, sykdommer, fattigdom, graviditeter, trusler og umenneskelige boforhold. De fleste frykter for familien om de bryter med miljøet og tar i mot vår hjelp. Presset fra familien om sende penger hjem er også stort. Spørsmål som berører økonomi er derfor noe de fleste er opptatt av.

Kvinner som har tatt i mot hjelp og bor i regi av ROSA, kontakter oss om de opplever konflikter på krisesenteret eller for å få informasjon direkte om sin utlendingssak og fremtiden. Oftest har frustrasjonene sammenheng med lang ventetid på svar fra UDI.

Retur

Det å informere kvinner i ROSA om muligheten for å returnere hjem på en trygg måte er en viktig men vanskelig samtale å legge til rette for med kvinner vi kommer i kontakt med. De fleste kvinnene frykter det å skulle måtte reise hjem, av mange ulike årsaker. Retur blir veldig aktuelt når en person får endelig avslag på søknaden om beskyttelse, og ikke har et annet grunnlag for opphold i Norge. Hun må da forlate landet. I vedtaket vil det som oftest være oppgitt en frist for utreise. Dersom det ikke er satt slik utreisefrist i vedtaket, plikter personen å forlate landet innen tre uker etter at hun er informert om vedtaket. Hvis man returnerer frivillig, kan en få både økonomisk og praktisk bistand fra norske myndigheter. Hvis man ikke returnerer frivillig, kan politiet uttransportere personen uten nærmere forvarsel (www.udi.no).

Dublin-saker

Når vi snakker med kvinner om retur i ROSA, er dette enten retur til hjem eller retur til ”Dublin land”. Når vi her snakker om Dublin land, har dette sammenheng med avtalen mellom EU-landene som kalles Dublin II-forordningen. I henhold til avtalen så er det slik at en person som søker beskyttelse, bestemmer ikke selv hvilket land som skal behandle søknaden. Det første trygge landet asylsøkeren kommer til, har ansvaret for å behandle søknaden om beskyttelse.

En søknad blir behandlet som en Dublin-sak dersom søkeren:

- har søkt beskyttelse i et annet land
- er registrert med fingeravtrykk i et annet land (det vil si at personen er tatt for ulovlig grensepassering)
- har visum eller oppholdstillatelse i et annet land

Enslige mindreårige asylsøkere blir kun returnert til andre land som er med i Dublin-samarbeidet dersom de har søkt beskyttelse i et annet medlemsland.

UDI vurderer hver Dublin-sak konkret og individuelt. Det vektlegges blant annet asylsøkerens tilknytning til Norge og forutsetningene søkeren har for å ivareta sine rettigheter som asylsøker i landet som de vurderes å returnere til. En søknad om beskyttelse vil ikke bli behandlet etter prosedyren for Dublin-saker hvis søkeren har ektefelle eller mindreårig barn i Norge, eller hvis søkeren er mindreårig og har foreldre i Norge. I disse tilfellene blir søknaden behandlet i Norge (www.udi.no).

IOM returprogram

International Organization for Migration (IOM) Oslo's prosjekt "Frivillig retur og reintegreringsassistanse til ofre for menneskehandel" er det utenriksdepartementet som finansierer, mens det implementeres av IOM. Prosjektet gjennomføres i tett samarbeid med relevante myndigheter og frivillige organisasjoner både i Norge og i ofrenes hjemland. Initiativet er i tråd med og bidrar til å realisere den norske regjeringens Handlingsplan mot menneskehandel. Prosjektet tilbyr retur og reintegreringsassistanse for ofre for menneskehandel i Norge. Prosjektet tar sikte på en velordnet, human og verdig retur til hjemlandet og har som mål å styrke ofrenes stilling ved å tilby redskap som skal gjøre det lettere å klare seg på egenhånd i hjemlandet og redusere sårbarhet og mottakelighet til å bli utsatt for ny menneskehandel. I tråd med handlingsplanen skal dette prosjektet etablere en mekanisme som skal sikre verdig og trygg retur av ofre for menneskehandel, samt tilby reintegrering, rehabilitering og oppfølging i hjemlandet (www.iom.no).

ROSA og retur

ROSA ser flere utfordringer når det gjelder kvinner utsatt for menneskehandel og returproblematikken. De fleste av kvinnene vi samtaler med har vært innom et annet europeisk land før de kommer til Norge og blir derfor berørt av Dublin samarbeidet. Utfordringer vi ser spesielt her, er at det ikke foreligger noen avtale om trygg retur med IOM til Dublin land, kun til hjemlandet. Vi har håp om at dette er noe som vil vurderes i arbeidet med ny handlingsplan i 2010. Det å ha rutiner for å sikre kvinnene egnet hjelp i andre europeiske land anser vi som viktig, fordi kvinnene ofte frykter bakmenn og bakkvinner som er bosatt i hovedsakelig Italia og Spania. ROSA bruker i dag mye tid på å finne frem til og

tilrettelegge for at kvinnene blir møtt og får et trygt og egnet botilbud i det Dublin landet de sendes tilbake til.

ROSA har også i 2009 erfaring med at kvinner som beskjed om at de må returnere til enten hjemland eller Dublin land har forsvunnet fra krisesenteret.

Det er like mange årsaker som kvinner til at de ikke ønsker å returnere til hjemlandet, men felles for kvinnene uansett nasjonalitet, er at de sier at vi ikke forstår hvordan det er der hun kommer fra. De beskriver korrump politi, voldelige bakmenn, fattigdom og samfunnets holdning til kvinner, spesielt kvinner med erfaring fra prostitusjonen.

I 2008 var det 8 kvinner som tok i mot tilbudet om trygg retur til hjemlandet, og i 2009 var det 4 kvinner som valgte å returnere frivillig.

ROSA har ingen rutiner på oppfølging av kvinner som har returnert til hjemlandet, så vi kan ikke berette om hva utfallet av returene har vært.

Helse

Til tross for at det er godt dokumentert i ulike internasjonale rapporter, at kvinner utsatt for menneskehandel i prostitusjonen, har skader og traumereaksjoner lik personer som har overlevd tortur, får ikke alle kvinner i ROSA nødvendig hjelp. En rapport som heter ”**Stolen smiles: a summary report on the physical and psychological health consequences of women and adolescents trafficked in Europe**”, dokumenterer ulike skader kvinnene har. I denne rapporten har forskerne intervjuet 207 kvinner fra 14 nasjonaliteter, utsatt og utnyttet i menneskehandelen². ROSA sine erfaringer etter samtaler med utsatte kvinner i Norge, samsvarer godt med funn i denne rapporten.

ROSA bruker fortsatt en stor del av kapasiteten til og skaffe til veie løsninger i forbindelse med utgifter relatert til kvinnes behov for helsetjenester. Kvinnene i ROSA har ofte fysiske og psykiske skader, og et stort behov for kostnadskrevenne helsetjenester. Vår erfaring er at kvinnens rett til å få dekket nødvendig helsetjeneste, vurderes ut i fra kvinnens oppholdsstatus i Norge og ikke ut i fra kvinnens behov for hjelp. ROSA mener at regelverket som ligger til

² <http://www.lshtm.ac.uk/hpu/docs/StolenSmiles.pdf>

grunn for disse vurderingene bør endres, slik at de samsvarer med Europarådskonvensjonens artikkel 12³.

Helseutgifter dekket av ROSA

En meget kostnadskrevenne helsetjeneste for kvinner uten oppholdsstatus som kvalifiserer til spesialisthelsetjeneste, er det å få utført abort. Kirurgisk inngrep og konsultasjon, koster i overkant av 10 000 kroner for en kvinne i Norge, som ikke har rett til gratis abort. ROSA dekket i 2009 ett abortinngrep.

En annen kostnadskrevenne helsetjeneste, er psykologhjelp. Kvinnene forteller ofte om problemer med å sove, flere forteller om hode, mage og bryst smerter. Når de får tilbud om å snakke med en psykolog, takker de ofte ja til et slikt tilbud. Hvorvidt de har rett til å få dekket utgifter til psykologsamtaler avhenger av deres oppholdsstatus i Norge. Kvinner med asylsøkerstatus får henvisning til psykologhjelp hos Distrikts psykiatriske sentre (DPS), og betaler slik kun en egenandel. Kvinnene i ROSA som har et behov for psykolog, men ikke har samme rett til økonomisk støtte, får utgiftene dekket av ROSA. I enkelte tilfeller vil det være behov for tolk i samtalen med psykolog, noe som høyner utgiftene for hjelpen betraktelig.

Vi vil også vise til et annet eksempel på hvordan ROSA bistår med økonomisk støtte til kvinne med behov for psykolog. I 2009 var det en kvinne som hadde søkt om beskyttelse (asyl), og hvor flere av hennes hjelpere hadde informert UDI, om at hennes helsetilstand var særdeles dårlig. Saksbehandler i UDI ba derfor om å få dokumentasjon på kvinnens psykiske tilstand av en psykolog. Vi sjekket flere steder, og fikk beskjed om at ventelisten for å få en psykologutredning var minimum 12 måneder. Dette var 12 måneder kvinnen ikke hadde, da saken hennes var til behandling i UDI. ROSA valgte da å betale for en privatpraktiserende psykolog, slik at kvinnen kunne få en rask utredning for å gi UDI den nødvendige dokumentasjonen. Kvinnen ble senere innvilget opphold i Norge.

ROSA erfarer i 2009 også at flere krisesentre ser seg nødt til å kontakte akuttpsykiatrien på vegne av kvinner som enten blir voldsomt utagerende eller det motsatte. Diagnosene som stilles, beskriver tunge psykoser og selvmordsforsøk. Krisesentrene som bistår kvinner etter

³ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/regpubl/stprp/2007-2008/stprp-nr-2-2007-2008-/3.html?id=487240>

opphold i psykiatrien, erfarer at dette er krevende oppfølgingsarbeid som ofte går utover krisesentrenes ”hjelp til selvhjelps” ideologi.

Flere kvinner har behov for, men ikke rett til omfattende tannhelsetjenester. Da dette er tjenester med høye kostnader, blir kun akutte behov dekket av ROSA.

Sosiale tiltak

De fleste kvinnene som bor i regi av ROSA, har ikke gyldige dokumenter og derfor heller ikke rett til å søke om arbeidstillatelse. Dette innebærer at det blir lange dager på krisesenteret i påvente av politisak eller vedtak fra UDI. Da mye usikkerhet om egen fremtid, ulike helseproblemer og lang ventetid skaper nye problemer for kvinnene, tilbyr ROSA kvinnene muligheten til å delta på ulike aktiviteter.

Kvinner med asylsøkerstatus i ROSA har rett til å delta på 250 timer norsk undervisning, og mange velger å delta i dette tilbudet. Kvinner som har refleksjonsperiode har ikke rett til norskundervisning. ROSA har derfor valgt å gi tilbud om norskundervisning til kvinner som ikke har rett til dette. Vår erfaring er at mange av kvinnene ønsker muligheten til å trene. Tidligere har dette vært vanskelig å få til, fordi treningsstudioene oftest opererer med medlemskap og bindingstid på 1 år. Kvinner i ROSA vet ikke som nevnt tidligere ikke hvor lenge de skal være i Norge, og vi ser derfor med glede på de lokale løsningene krisesentrene har forhandlet frem. Kvinnene kan nå trene og får tilbud om månedskort eller klippekort på treningsstudioene.

ROSA sitt samarbeid med Adora-prosjektet hos TL Design er også et sosialt tiltak kvinner i ROSA blir tilbudt. Mer om innholdet i dette tilbudet er beskrevet under punktet med ROSA og samarbeidspartnere. Dessverre er det kun kvinner som bor i rimelig avstand til Oslo som kan ta i mot tilbudet om utdanning gjennom Adora-prosjektet. ROSA betaler reisekostnader for kvinnene som deltar i Adora-prosjektet, for at de skal kunne benytte seg av tilbudet. Det er nødvendig, da prisene for månedskort fra krisesentrene i Østfold, Vestfold, Akershus, Buskerud, Oppland og Hedmark er så høye, at det ikke vil være mulig for kvinnene å dekke den utgiften selv ut fra det de mottar i livsopphold.

